

Watervogeltellingen in Fryslân

provinciale nieuwsbrief maandelijkse tellingen
ganzen + zwanen en watervogels
seizoen 2012/2013
nr 1. September 2012

Beste tellers,

4 september 2012

't Is weer voorbij die mooie zomer (Cox 1973). Gelukkig maar, want het wordt hoog tijd voor wolken ganzen en steltlopers, en spruitjes vanzelfsprekend. Een nieuw seizoen pleisterplaatstellingen van ganzen en zwanen en maandelijkse tellingen van watervogels op de meren, in de moerassen en langs de kusten staat voor de deur. Op 10 augustus jl. toog ik 's ochtendsvroeg maar eens naar De Deelen voor een slaapplaatstelling van Grote Zilverreigers. Het viel me op dat ik er overdag aardig wat in de omgeving zag rondsjuwen. De slaapplaatstelling bevestigde dit; maar liefst 30 kwamen er al van de slaapplaats en dat in augustus. Mooie bijkomstigheid waren ook nog minstens 11 Purperreigers die gelijktijdig de slaapplaats verlieten. Wat mij betreft gaan we jaarrond tellen! Maar het is september en dus kan iedereen los. In deze nieuwsbrief terugblikken op het vorige seizoen aan de hand van ganzen, 'nijsgjirrige waarnemingen' en de extra soorten.

GANZEN IN APRIL EN MEI

Vanzelfsprekend is er in april en mei nog geteld (tabel 1), waarbij de laatste telling zich toespitst op Brand- en Rotganzen. Bij de aantallen in april valt me het aantal Grauwe Ganzen tegen, wetende dat in die periode in grote delen van de provincie flinke aantallen broedvogels te vinden en zijn en dat van de ruim 10.000 alleen de helft al in en rond De Deelen bivakkeerde. De 118 Kolganzen zullen broedvogels betreffen, waarvan het aantal in het voorjaar nog wat hoger ligt, maar wat in schril contrast staat met de 1200 Kolganzen in juli 2011 tijdens de zomertelling van de KNJV. Er vanuit gaande dat de grootste broedpopulatie in het Sneekermeergebied verblijft, welke de afgelopen tien jaar uit maximaal 100 broedparen bestond plus een groep die alleen overzomert (max. 300 vogels), is onduidelijk waar die honderden Kolganzen vandaan komen.

Tabel 1. Zwanen en ganzen in Fryslân tijdens de tellingen in april en mei.

	gem. apr.	apr. 2012	gem. mei	mei-12
Knobbelzwaan	-	646	-	-
Kleine Zwaan	-	0	-	-
Wilde Zwaan	-	0	-	-
Toendrarietgans	-	0	-	-
Kleine Rietgans	-	0	-	-
Kolganzen	-	118	-	-
Grauwe Gans	-	10.354	-	-
Grote Canadees	-	222	-	-
Brandgans	129.000	128.764	44.600	57.686
Rotgans	57.300	53.325	59.000	75.797
Nijlgans	-	501	-	-

De aantallen van Brand- en Rotganzen in mei waren alle aan de hoge kant in vergelijking met het tienjarige gemiddelde voor Fryslân incl. Waddeneilanden. Veruit de grootste aantal 'Pauguozzen' waren te vinden langs de Friese Waddenkust (ruim 36.000), maar ook de IJsselmeerkust herbergde nog grote aantallen (ruim 18.000).

De meeste Rotganzen zaten traditiegetrouw op Ameland (bijna 35.000). Daarnaast waren de Friese Waddenkust (19.300), Terschelling (12.900) en Schiermonnikoog (6100) goed voor grote aantallen.

VACANTE GEBIEDEN

Een nieuw seizoen, een nieuwe lijst met vacante gebieden (tabel 2). Wie interesse heeft voor één of meerdere gebieden of een geschikte kandidaat weet, schroom niet contact met mij op te nemen via romke.kleefstra@sovon.nl Vanzelfsprekend gaan we zelf ook op zoek naar tellers, maar tips zijn meer dan welkom!

Tabel 2. Vacante telgebieden in Fryslân

- FR1640 Gebied noord van Sneek • Ganzen
- FR1720 west v. spoorlijn-Wieuwerd • Ganzen
- FR1730 Mantgum-Reduzum-Leeuwarden • Ganzen
- FR3810 snelweg A7-Tjalleberd • Ganzen
- FR3820 Tijnje-Luxwoude • Ganzen

- FR4210 Burum-Jistrum • Watervogels
- FR4220 Burgumermar • Watervogels
- FR4231 Sudermar • Watervogels
- FR4232 Polder oostzijde Burgumermar • Watervogels

- FR5325 Ringwiel, Het Hop • Watervogels
- FR5341 Zandmeer • Watervogels
- FR5342 Groote Gaastmeer • Watervogels
- FR5650 Fluessen Noordwest • Watervogels
- FR5671 Het Piel - Langehoekspolle • Watervogels

- FR6650 Vierhuis-Rotstergaast • Ganzen
- FR6670 Veenpolder Delfstrahuizen • Ganzen

- FR6910 Oosterzee-Oude Zeedijk • Ganzen
- FR6920 Polder Echten-Kromme Warren • Ganzen
- FR6930 Schoteruiterdijken • Ganzen
- FR6940 Polder Lemsterhop • Ganzen

NIJSGJIRIGE SOORTEN

In tabel 3 staat een fraai lijstje van 'nijsgjirige' soorten die gedurende de afgelopen tellingen werden waargenomen. In de eerste plek zijn dat onze tellingen in april, maar in mei werd de Waddenzee nog integraal geteld, dus dat leverde nog enkele leuke soorten op. In juni, juli en augustus beperken de tellingen zich groten-deels tot de Friese Waddenkust (hoewel ikzelf De Dee-

len in juli en augustus ook tel). Kan me zo gauw niet herinneren dat we soorten als Europese Flamingo, Rosse Franjepoot, Kleine Burgemeester, Lachstern en Roodkeelpieper in één lijst hadden staan...

Tel ze!
Romke Kleefstra

Tabel 3. Nijsgjirige soorten in Fryslân tijdens tellingen in april (4), mei (5), juni (6), juli (7) en augustus (8) 2012 (stand 4 september 2012).

Soort	4	5	6	7	8	Naam gebied	Waarnemers
Roerdomp	1	-	-	-	-	Houtwiel	Arend Leijstra, Sjouke van der Werff
Roerdomp	1	-	-	-	-	Noardburgum	Albert Jongbloed
Roerdomp	1	-	-	-	-	Rietmeer	Jouke van der Meulen
Roerdomp	1	-	-	-	-	Groote Brekken	Jouke Alberda
Roerdomp	1	-	-	-	-	Brandemeer	Gerrit Hof, Siep van der Veen, Dick Peters
Roerdomp	-	1	-	-	-	Vlieland	Team Asadi
Purperreiger	3	-	-	3	7	De Deelen e.o.	Romke Kleefstra
Purperreiger	1	-	-	-	-	Brandemeer	Gerrit Hof
Purperreiger	1	-	-	-	-	Rottige Meente	Henk Ruiten
Kleine Zilverreiger	1	-	-	-	-	Groote Wielen e.o.	Freek Nijland, Teike van Minnen, Fokko Winterwerp
Grote Zilverreiger	-	-	-	1	11	Blija Oost buitendijks	Jaap Meindertsma, Betty Hanenburg, W. v.d. Heide
Grote Zilverreiger	-	-	-	-	1	Polder Noorderleegs	Sieds Boersma
Grote Zilverreiger	3	-	-	-	-	Ferwerd-Birdaard	Henk Hiemstra
Grote Zilverreiger	-	-	-	-	1	Blikfeart	Epi Mulder
Grote Zilverreiger	2	-	-	-	-	Groote Wielen e.o.	Freek Nijland, Teike van Minnen, Fokko Winterwerp
Grote Zilverreiger	2	-	-	-	-	Bergumermeer e.o.	Teartse van der Zee
Grote Zilverreiger	-	-	-	10	30	De Deelen e.o.	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	2	-	-	-	-	Groote Brekken	Jouke Alberda
Grote Zilverreiger	1	-	-	-	-	Lemstepolders	Jouke Alberda
Grote Zilverreiger	1	-	-	-	-	Rottige Meente	Henk Ruiten
Grote Zilverreiger	1	-	-	-	-	Makk. Súdwaard-Koaiwaard	Kornelis Nijboer
Grote Zilverreiger	1	-	-	-	-	Koaiwaard-Warkumerwaard	Jan Kramer
Europese Flamingo	-	3	-	-	-	Oude Bildtpollen west	Hans Horstmann
Zwarte Zwaan	2	-	-	-	-	Groote Brekken	Jouke Alberda
Indische Gans	2	-	-	-	-	De Deelen	Romke Kleefstra
Witbuikrotgans	1	-	-	-	-	Vlieland	Carl Zuhorn
Witbuikrotgans	2	2	-	-	-	Terschelling	telploeg Terschelling
Witbuikrotgans	-	2	-	-	-	Schiermonnikoog	telploeg Schiermonnikoog
Zwarte Rotgans	1	2	-	-	-	Terschelling	telploeg Terschelling
Zwarte Rotgans	-	1	-	-	-	Schiermonnikoog	telploeg Schiermonnikoog
Roodhalsgans	2	2	-	-	-	Terschelling	telploeg Terschelling
Roodhalsgans	1	-	-	-	-	Anjumerkolken	Eddie Douwma
Roodhalsgans	-	7	-	-	-	Schiermonnikoog	telploeg Schiermonnikoog
Casarca	-	-	-	1	-	Griend	Date Lutterop, Diny Kasemir
Kraanvogel	7	-	-	-	-	Fochteloo-Ravenswoud	Dirk Hiemstra
Bokje	1	-	-	-	-	Wierzijsterrak	Sieds Boersma
Bokje	1	-	-	-	-	Blikfeart	Epi Mulder
Bokje	3	-	-	-	-	Houtwiel	Arend Leijstra, Sjouke van der Werff
Rosse Franjepoot	-	-	-	1	-	Griend	Date Lutterop, Diny Kasemir
Zwartkopmeeuw	-	1	-	-	-	Griend	Date Lutterop, Diny Kasemir
Kleine Burgemeester	1	-	-	-	-	Griend	Date Lutterop, Diny Kasemir
Reuzenstern	-	-	-	1	-	Engelsmanplaat	Arie Baas
Lachstern	-	1	-	-	-	Ameland	telploeg Ameland
Zwarte Stern	-	-	-	1	-	Griend	Date Lutterop, Diny Kasemir
Zwarte Stern	-	-	-	-	2	't Rif	Arie Baas
Zwarte Stern	-	-	-	-	2	Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema
Zwarte Stern	-	-	-	34	-	De Deelen e.o.	Romke Kleefstra
Roodkeelpieper	1	-	-	-	-	Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema
Beflijster	1	-	-	-	-	Oude Bildtpollen oost	Klaas van der Wal

Romke Kleefstra, Posthoornsteeg 1C, 8911 AS Leeuwarden
tel.: 058-2164166, e-mail: romke.kleefstra@sovon.nl

Jan Kramer, Rixtwei 339, 8915 JC Leeuwarden
tel.: 058-2121648, e-mail: j.r.kramer@hetnet.nl

Extra Soorten

Beste tellers,

1 september 2012

Veel tellers zullen de beelden van meer of minder bijzondere vogels in vakantielanden veraf of dichtbij nog op hun netvlies hebben. Zo zie ik zelf de Zwarte Zee-koeten in Noord-Ierland en de geringde Zilvermeeuw in Engeland nog duidelijk voor me. Toch duurt het nog maar even voor we allemaal weer op pad gaan voor de maandelijkse tellingen van watervogels, ganzen en zwanen in Fryslân. We kunnen dan weer genieten van de hier overwinterende of doortrekkende Ruigpootbuizerds, Smellekens, Strandleeuweriken, Sneeuwgorzen en meer van dat moois. Ik ben erg benieuwd hoeveel Extra Soorten er dit seizoen in de boeken zullen komen.

Hierna een terugblik op de getelde Extra Soorten van het afgelopen seizoen en op de aantallen die vanaf september 2003 tot en met april 2012 tijdens de maandelijkse tellingen zijn vastgelegd. Zie de bijgevoegde tabel 6. Het overzicht met de waarnemingen per Extra Soort, per telgebied van de voorafgaande telmaand (april 2012) is zoals gebruikelijk ook weer opgenomen.

Tabel 4. Totaalaantallen Extra Soorten op het vasteland van Fryslân in het seizoen 2011/2012.

	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	totaal
Blauwe Kiekendief	2	25	39	30	27	21	14	5	163
Bruine Kiekendief	38	11	3	1	2	1	17	68	141
Frater	0	5	1324	455	284	120	24	24	2236
Grote Gele Kwikstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJsgors	0	1	2	1	31	0	0	0	35
IJsvogel	1	3	3	0	1	0	0	0	8
Ruigpootbuizerd	3	16	25	18	22	6	4	1	95
Slechtvalk	7	25	28	20	32	10	18	11	151
Smelleken	3	5	3	2	6	2	2	0	23
Sneeuwgorzen	0	47	132	25	30	0	0	0	234
Strandleeuwerik	0	6	119	3	105	109	30	17	389
Velduil	0	2	0	1	1	0	3	0	7
Visarend	5	2	0	0	0	1	0	1	9
Zeearend	0	1	1	2	0	0	2	0	6
totaal extra soorten	59	149	1679	558	541	270	114	127	3497

KORTE TERUGBLIK ROOFVogELS

De totalen van de door jullie getelde Blaauwe Kiekendieven, Bruine Kiekendieven, Slechtvalken, Smellekens, Visarenden en Velduilen op de teldagen in het seizoen 2011/2012 lagen voor al deze soorten rond het seizoengemiddelde vanaf 2003/2004. Het totaal aantal van de Ruigpootbuizerds (95) in het afgelopen seizoen was nog hoger dan het 'recordaantal' van het seizoen daarvoor. Toen kwamen 76 *Rûchpoaten* op papier. Wie weet zet deze trend het komende seizoen door.

KORTE TERUGBLIK OVERIGE EXTRA SOORTEN

Bij het 'kleine grut' van de Extra Soorten waren in 2011/2012 de totaal aantallen van Frater (2236) en IJsgors (35), net als in het voorafgaande seizoen, behoorlijk hoog ten opzichte van het seizoengemiddelde vanaf

2003/2004. Het seizoengemiddelde voor de Frater bedraagt 1480 getelde vogels en dat voor de IJsgors 19. Het in januari 2012 getelde aantal IJsgorzen (31) was het hoogste aantal ooit op een teldag sinds 2003. Het zal niemand verwonderen dat er op de teldagen in het afgelopen winterseizoen nauwelijks IJsvogels zijn gezien. In totaal kwamen er maar 8 IJsvogels in de boeken. Het seizoengemiddelde voor deze soort is 27 getelde vogels. Bij de getelde aantallen Sneeuwgorzen (234) en Strandleeuweriken (389) was in het seizoen 2011/2012, in vergelijking met de voorgaande seizoenen, sprake van een 'laagterecord'. Het seizoengemiddelde voor de Sneeuwgorzen staat geflatteerd op 684 getelde vogels. Geflatteerd door de relatief hoge aantallen in de seizoenen 2003/2004 tot en met 2005/2006. Het door de extra hoge aantallen in 2003/2004, 2004/2005 en 2009/2010 eveneens geflatteerde seizoengemiddelde van de Strandleeuwerik bedraagt 1068 getelde vogels. Er valt dus helaas steeds minder van Sneeuwgorzen en Strandleeuweriken te genieten.

TER HERINNERING: DOORGEVEN EXTRA SOORTEN

De tellers die hun getelde aantallen watervogels, ganzen en zwanen digitaal aan SOVON doorgeven, kunnen hun Extra Soorten via dezelfde digitale invoermogelijkheid verwerken. De 'niet-digitale' watervogeltellers kunnen hun Extra Soorten op hun watervogel formulier noteren. Van het kleine aantal 'niet-digitale' ganzen- en zwanentellers wordt verwacht dat ze hun Extra Soorten via het Extra Soorten-formulier doorgeven. Ik neem aan dat zij nog wel een voorraadje Extra Soorten-formulieren in huis hebben. Bel of mail me trouwens gerust als je Extra Soorten-formulieren op zijn. De ingevulde formulieren kunnen tegelijk met de overige telformulieren maandelijks naar het SOVON-kantoor worden gestuurd. Nog mooier is het natuurlijk als de 'papieren aanleveraars' ook zouden kunnen overstappen op het digitaal aanleveren van hun telgegevens aan SOVON.

TOT SLOT...

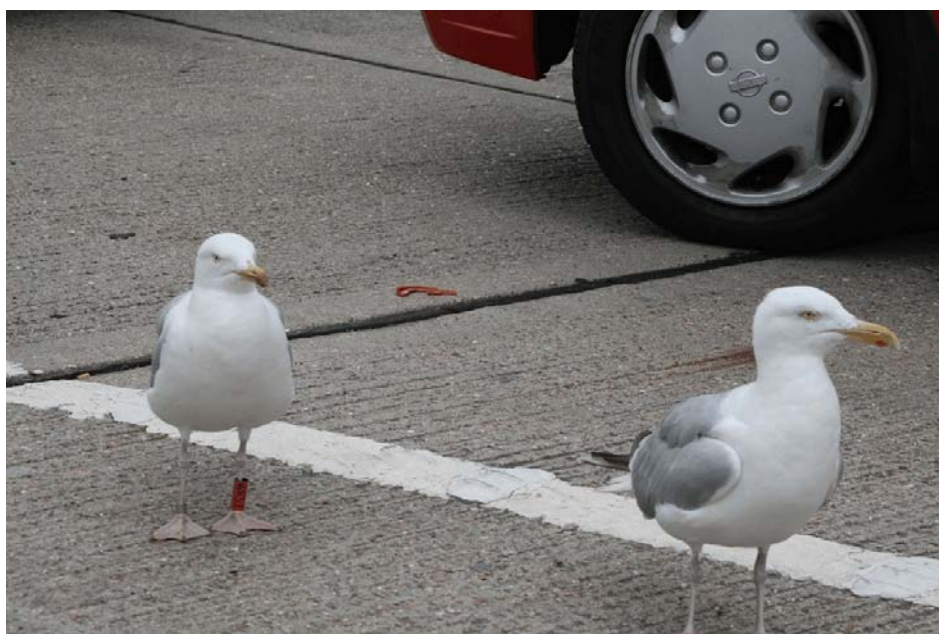
Nog een bijzondere waarneming net over de grens... Het paartje Zilvermeeuwen op de foto op de volgende bladzijde (Dover, Engeland, 1 aug. jl.) was zo vriendelijk om pal naast onze auto te poseren, terwijl mijn dierbare echtgenote en ik stonden te wachten op inscheping op de veerboot naar Duinkerken. De geringde vogel (links) heeft op 20 februari 2010 haar versierse len gekregen op de Pitsea Landfill Site ('vuilstort') in Essex, Engeland. Het dier was nog niet eerder teruggemeld en dan te bedenken dat er dagelijks duizenden mensen via Dover naar het vasteland reizen. Kennelijk zitten er bij al die reizigers weinig vogelaars met 'kleurringen-afleesbloed'!

*Iedereen een noflik
en succesrijk telseizoen toegewenst,
Jan Kramer*

Tabel 5. Extra soorten tijdens de tellingen in april 2012 op het vasteland van Fryslân, met vermelding van telgebied en waarnemer(s).

BLAUWE KIEKENDIEF		VERVOLG BRUINE KIEKENDIEF	
Epi Mulder	Blikfeart	1 Gerrit Hof	Polder Oldelamer 4
Frens en H. van Dijk	Brandemeer/De Hellingen	2 Henk Ruiters	Rottige Meenthe - Linde 2
Dirk en Rohan Hiemstra	Fochtelloo - Tachtig Bunder	1 Klaas van der Bij	Moddergat, Wierum binnend. 1
Henk Hiemstra en Jaap Feddema	Blija west buitendijks	1 Auke Visser	Ferwerd buitendijks 2
		Klaas van der Wal	Oude Bildtpollen w bui 1
		Klaas van der Wal	Oude Bildtpollen o bui west 1
BRUINE KIEKENDIEF		1 Epi Mulder	Koehool-Westhoek bui 3
Dirk Kuiken	Harl.,Kimsward,Achlum	2 Epi Mulder	Koehool - Voorgronden 2
Epi Mulder	Blikfeart	3 Wijnand Jager	Koehool-Harlingen binnend. 2
Sieds Boersma	Wide Mar	4	
Freek Nijland c.s. *	Groote Wielen eo	2 FRATER	
Freek Nijland, Ale Glas	Ottema Wiersma reservaat	1 Harry Feenstra	Holwerd west binnendijks 24
Freek Nijland c.s. **	Houtwiel, Kruiswater	1	
Albert Jongbloed	zuid van Hardegarijp	2 RUIGPOOTBUIZERD	
Anton Huitema, S.Postema	Eernewoude-Margrietkanaal	5 Klaas van der Bij	De Lauwers-Gerkesklooster 1
Romke Kleefstra	De Deelen e.o.	2	
Romke Kleefstra	Oudewegsterwetering	1 SLECHTVALK	
Kor Nijboer	zuid van Exmorra,Ritseburen	1 Henk Hiemstra	Het Oogvliet 1
Jouke van der Meulen	Het Vliet	2 Sieds Boersma	Wide Mar 1
Jouke van der Meulen	Rietmeer	2 Freek Nijland c.s. *	Groote Wielen eo 4
Kor Nijboer	west v. Westerschattig	1 Sjoerd Bakker, B. de Vries	Ald Hof-Akmarijp 1
Jouke van der Meulen	Vlakke, Oudegaasterbrekken	1 Gerrit Hof	Polder Oldelamer 1
Anne Bosma	Kaappolder, Kaepwei	1 Henk Ruiters	Rottige Meenthe - Linde 1
Anne Bosma	Gaastmeer - Heeg	1 Sieds Boersma	Noorderleeg west bui noord 1
Sjoerd Bakker, B. de Vries	recreatiegebied De Potten	3 Klaas van der Wal	Oude Bildtpollen w bui 1
Sjoerd Bakker, B. de Vries	Meinesleat - Akkrumerrak	1	
Sjoerd Bakker, B. de Vries	Goingarijpssterpoelen	1 STRANDLEEUWERIK	
Sjoerd Bakker, B. de Vries	Ald - HofAkmarijp	1 Henk Hiemstra en Jaap Feddema	Blija west buitendijks 15
Sjoerd Bakker, B. de Vries	Bloksleatpolder e.o.	2 Tjalling Walda, Lucas Hemrica	Noorderleegs buitenveld 2
Sjoerd Bakker, B. de Vries	Jentjemeer	2	
Anton Silvius, Jelle Bos	Koelvordermeer	1 VISAREND	
Anton Silvius, Jelle Bos	Polder De Eijsinga	2 Henk Ruiters	Rottige Meenthe noord 1
Lydia Barkema-Drost	Skarlannen, Easterskar	4	
Frens en H. van Dijk	Brandemeer/De Hellingen		

* Freek Nijland, Teike v Minnen, Fokko Winterwerp / ** Freek Nijland, Arend Leijstra, Sjouke van der Werff

De gekleurringde Zilvermeeuw (links) in de haven van Dover (Engeland) op 1 augustus jl.

